

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत ॥

NORTH MAHARASHTRA UNIVERSITY,

JALGAON

SYLLABUS FOR F.Y.B.A.

SEMESTER PATTERN

POLITICAL SCIENCE

&

PUBLIC ADMINISTRATION

(WITH EFFECT FROM JUNE - 2017)

NORTH MAHARASHTRA UNIVERSITY, JALGAON.

SYLLABUS FOR F.Y.B.A.

WITH EFFECT FROM JUNE 2017

SEMESTER PATTERN

POLITICAL SCIENCE

GENERAL PAPER

Introduction to Indian Constitution

POL – G -101-A (Semester-I)

POL – G -201-A (Semester-II)

OPTIONAL PAPER

Rural Local Government in Maharashtra

POL – G -101-B (Semester-I)

Urban Local Government in Maharashtra

POL – G -201-B (Semester-II)

F.Y.B.A.
Political Science and Public Administration

Equivalent Course for Political Science

(With Effect from June 2017)

(Semester Pattern)

Sr. No.	Paper	Old Course	New Course
1	Gen. Paper POL-1	Indian Constitution	Introduction to Indian Constitution

OPTIONAL COURSE

2	Gen. Paper POL-1 OPT.	Local Self Government in Maharashtra	Sem. - I Rural Local Government in Maharashtra Sem. – II Urban Local Government in Maharashtra
---	-----------------------------	--	---

Public Administration

w.e. from June 2017

Sr. No.	Paper	Old Course	New Course
1	Gen. Paper PUB-1	Indian Administration	Indian Administrative System

NORTH MAHARASHTRA UNIVERSITY, JALGAON
(SYLLABUS FOR F.Y.B.A.POLITICAL SCIENCE)
POL-G-101-A- Introduction to Indian Constitution
WITH EFFECT FROM JUNE 2017

Periods - 60
Marks - 60
U.A. - C.A.
60   40

Course Objectives -

This paper is a basic introduction to the process, concept and working of Indian constitution. Indian constitution is a social document. To create responsible Indian citizen is the need. Explain an importance of constitutions. Practical applicability of the constitution should be known to the students. It includes the constitutional frame work , machinery and recent trends in Indian democracy.

Semester-I

Chapter : 1	Making of the Indian Constitution	Periods	Marks
	a. Historical background of constitution b. Process of Making the Indian Constitution, c. Values of the preamble, d. Salient features in Indian Constitution	12	12
Chapter : 2	Federal Design and its working	12	12
	a. Structure of Indian Federation. b. Nature & Features of Indian Federation .(Art. 256) c. Centre & State Relation - Legislative Relation Administrative Relation, Financial Relation d. Constitutional Bodies - Finance commission, NITI Aayog		
Chapter : 3	Fundamental Rights & Duties	12	12
	a. Fundamental Rights (12 to 33). b. Fundamental Duties (51A) (21A) c. Difference between Rights and Duties d. Recent changes Regarding Rights - RTI, RTE		
Chapter : 4	Directive Principles of State Policy (Art. 36 to 51)	12	12
	a. Meaning and Scope of Directive Principles. b. Social and Economical Principles. c. Political Principles & Principles concern with International Relation d. Difference between Rights and Directive Principles.		
Chapter : 5	Major Amendment in Indian Constitution (Art. 368)	12	12
	a. Procedure to Amendment in Indian Constitution b. Important Amendment - 61, 73, 74, 86 & 101 c. Dangers of Frequently Amendment in Indian Constitution d. Implementation of Amendments.		

NORTH MAHARASHTRA UNIVERSITY, JALGAON
(SYLLABUS FOR F.Y.B.A.POLITICAL SCIENCE)
POL-G-201-A-Introduction to Indian Constitution
WITH EFFECT FROM JUNE 2017

Periods - 60
Marks - 60
U.A. - C.A.
60   40

Semester-II

Chapter : 1	Executive in India	Periods	Marks
	a. Union Executive : Composition, Powers and Functions	12	12
	1. President		
	2. Vice President		
	3. Prime Minister		
	4. Council of Minister		
	b. State Executive : Composition, Powers and Functions		
	1. Governor		
	2. Chief Minister		
	3. Council of Minister		
Chapter : 2	Legislature in India	12	12
	a. Union Legislature		
	1. Lok Sabha		
	Composition, Powers and Functions, Speaker and Deputy Speaker Powers and Functions		
	2. Rajya Sabha		
	Composition, Powers and Function, Chairman and Deputy Chairman Powers and Function		
	b. State Legislature		
	1. Vidhan Sabha		
	Composition, Powers and Function, Speaker and Deputy Speaker Powers and functions		
	2. Vidhan Parishad		
	Composition, Powers and Function Chairman and Deputy Chairman Powers and Functions		
Chapter : 3	Judiciary in India	12	12
	a. Supreme Court - Composition Powers and Function		
	b. High Court - Composition Powers and Function		
	c. Judicial Review, Judicial Activism		
	d. Public Interest Litigation (PIL), Judicial Reforms		
Chapter : 4	Electoral Process in India	12	12
	a. Representation and Adult Franchise		
	b. Centre and State Election Commission - Powers and Functions		
	c. Role of Election Commissioner		
	d. Election Reforms - EVM - Electronic Voting Machine		
Chapter : 5	Emerging Challenges before Indian Democracy	12	12
	a. National Integration		
	b. Secularism		
	c. Reservation		
	d. Demand of Small States		

Reference Books: (For both semesters)

1. **Dr. Bhimrao Ambedkar** - The Constitution of India, (Edi. 2011)
भारत सरकार, विधि और न्याय मंत्रालय, नई दिल्ली
2. **Basu Durga Das -** - Introduction to the constitution of India, New Delhi, Print ice - Hall of India
3. **Ram Joshi -** - Marina Pinto, Louis D'silva, The Indian Constitution and its working. Bombay Orient Longman.
4. **Phadke Y.D. & S. Shrinivas** - The Indian Constitution, Himalayan Publishing Co., Girgaon
5. **Johari J.C.** - Indian Political System, Anmol Publications Pvt. Ltd., New Delhi
6. **M.N. Srinivas** - 'Social Change in Modern India', Bombay, Allied Publishers.
7. **R. Kothari** - Politics in India, Delhi, Orient Longman, 1970
8. **R. Kothari** - Democratic Policy and Social Change in India, Delhi, Allied Publishers, 1976
9. **S. Kothari -** Social Movement and the Redefinition of Democracy, Boulder, Colorado West view Press, 1993
10. **J. Donnelly** - The Concept of Human Rights, London, Croom Helm, 1985.
11. **J. Borwnlie** - Basic Documents of Human Rights, 2nd Edn., Oxford, The Clarendon Press 1992.
12. **Geol S. R.** - Right to Information and Good Governance. Deep and Deep Publication Pvt. Ltd., New Delhi, 2007
13. **Dr. Manohar T. Patil** - Panchayat Raj, Democracy and Development in India, Chandralok Publication, Kanpur - 21
14. **Dr. Pramod Pawar** - Indian Constitution, Chandralok Publication, Kanpur - 21
15. **Dr. Sambhaji Patil** - Local Self Government, Chandralok Publication, Kanpur - 21
16. **राजेंद्र शंकर भट्ट** - संविधान - शंकाएँ और संभावनाएँ, पंचशील प्रकाशन, जयपूर - ३०२००३
17. **प्रा. श्रीराम माहेश्वरी** - अखिल भारतीय सेवाएँ, पंचशील प्रकाशन, जयपूर - ३

18. डॉ. पा.श्री. घारे - भारतीय प्रशासन, महाराष्ट्र विद्यापीठ ग्रंथ निर्मिती मंडळ, पुणे
19. प्रा. श्रीराम माहेश्वरी - भारतीय प्रशासन (मराठी), ओरिएंट लॉगमन प्रा. लि.,
अनुवाद साधना कुलकर्णी मुंबई
20. प्रा. बी.टी. देशमुख - भारतीय संविधान, पिंपळापुरे पब्लिशर्स, नागपूर
21. डॉ. भा.ल. भोळे - भारतीय राज्यव्यवस्था, पिंपळापुरे पब्लिशर्स, नागपूर
22. प्रा. बी.बी. पाटील - भारतीय शासन, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर
23. माहितीचा अधिकार अधिनियम २००५ - यशवंतराव चव्हाण विकास प्रकाशन प्रबोधिनी आणि
राजहंस प्रकाशन याचा उपक्रम, यशदा, पुणे
24. डॉ.सौ. शुभांगी राठी - भारताचे शासन व राजकारण, कैलास पब्लिकेशन,
औरंगाबाद
25. डॉ.सौ.शुभांगी राठी, प्रा.नाडेकर, प्रा.दुसाने - भारतीय लोकशाही गणराज्य - दुसरे सत्र, वृंदा
पब्लिकेशन, जळगांव
26. डॉ.अलका देशमुख - भारतीय शासन आणि राजकारण, श्री साईनाथ प्रकाशन,
नागपूर
27. डॉ.एस.जी.देवगांवकर - भारतीय राज्यव्यवस्था श्री साईनाथ प्रकाशन, नागपूर
28. डॉ. भालबा विभुते - भारताचे संविधान, मनोविकास प्रकाशन, चर्चगेट, मुंबई
29. डॉ. पी. डी. देवरे, डॉ. एस. एम. विसपुते,
डॉ. डी. एस. निकुंभ - भारतीय लोकशाही गणराज्य, प्रशांत पब्लिकेशन,
जळगांव
30. डॉ.प्रमोद पवार, डॉ. सौ. शुभांगी राठी - भारतीय लोकशाही गणराज्य - पहिले सत्र, वृंदा
पब्लिकेशन, जळगांव
31. डॉ. डी.एस. निकुंभ, डॉ. सुरेंद्र मोरे - भारतीय संविधान - भाग - १, भाग - २, प्रशांत
पब्लिकेशन, जळगांव
32. डॉ. मनोहर तुकाराम पाटील - पंचायत राज व महिला सहभाग, इंडोव्हिजन
पब्लिकेशन्स, लातूर
33. डॉ. शुभांगी राठी - भारताचे संविधान, अथर्व पब्लिकेशन, जळगाव
34. प्रा. बी. बी. पाटील - लोकप्रशासन
35. डॉ. पारस बोरा - लोकप्रशासन शास्त्र
36. डॉ. अर्जुनराव दर्शनकर - लोकप्रशासन शास्त्र

NORTH MAHARASHTRA UNIVERSITY, JALGAON
(SYLLABUS FOR F.Y.B.A.POLITICAL SCIENCE)
POLITICAL SCIENCE – G-101-B OPTIONAL PAPER 1
POL-G-101-B- Rural Local Government in Maharashtra
WITH EFFECT FROM JUNE 2017

Periods - 60
Marks - 60
U.A. - C.A.
60   40

Semester-I

Chapter : 1	Local Self Government	Periods	Marks
	a. Meaning, Scope, Importance	12	12
	b. Nature and History		
	c. Importance of Rural Local Government.		
Chapter : 2	Making of Panchayatraj in Maharashtra	12	12
	a. V.P. Naik Committee		
	b. L.N. Bongirwar Committee		
	c. P.B. Patil Committee		
	d. 73 rd Amendment		
Chapter : 3	Panchayat Raj System in Maharashtra	12	12
	1. Zilla Parishad	}	a. Organization
	2. Panchayat Samiti		b. Powers
	3. Grampanchayat		c. Functions
	4. Gram Sabha		d. Women reservation
			e. Revenue Sources
Chapter : 4	Welfare Programme in Panchatraj System	12	12
	a. Constitutional Pedestal		
	b. Role of Information Technology		
Chapter : 5	Leadership in Rural Government	12	12
	a. Development of Rural Leadership		
	b. Features of Leadership		

NORTH MAHARASHTRA UNIVERSITY, JALGAON
(SYLLABUS FOR F.Y.B.A.POLITICAL SCIENCE)
POLITICAL SCIENCE – G-201-B OPTIONAL PAPER 1
POL-G-201-B- Urban Local Government in Maharashtra
WITH EFFECT FROM JUNE 2017

Periods - 60
Marks - 60
U.A. - C.A.
60   40

Semester-II

Chapter : 1	Making of Urban Local Government in Maharashtra	Periods	Marks
	a. Nature and History	12	12
	b. Scope		
	c. Structure		
Chapter : 2	Urban Local Institutions	12	12
	1. Municipality		
	2. Municipal Council		
	3. Municipal Corporation		
	4. Port Trust		
	} a. Organization		
	} b. Powers		
	} c. Functions		
Chapter : 3	Reform of Local Government	12	12
	a. 74 th Amendment		
	b. Empowerment of Womens		
Chapter : 4	Revenue sources of Urban Local Government	12	12
	a. Taxes		
	b. Grants		
	c. Loan		
Chapter : 5	Control on Urban Local Government	12	12
	a. Control of State Government		
	b. Control of District Collector		
	c. Reforms of Control		

Reference Books: (For both semesters)

1. **S. R. Maheshwari** - Public Administration in India, MacMillan
2. **M. Laxmikanth** - Public Administration, Tata McGraw, Hill Publishing Co., New Delhi.
3. **Avasthi & Avasthi** - Indian Administration, Lakshmi, Narain Agrawal, Agra - 3.
4. **Vishnoo Bhagwan & Vidya Bhushan-** Public Administration, S. Chand, New Delhi.
5. **Dr. Manohar T. Patil** - Panchayat Raj, Democracy and Development in India, Chandralok Publication, Kanpur - 21
6. **Dr. Sambhaji Patil** - Local Self Government, Chandralok Publication, Kanpur - 21
7. **श्रीराम माहेश्वरी** - भारतीय प्रशासन, ओरिएण्ट लॉगमन.
8. **प्रा. के.आर. बंग** - भारतीय प्रशासन, विद्या बुक्स पब्लिशर्स, औरंगाबाद.
9. **डॉ. प. ल. जोशी** - भारतीय शासन व प्रशासन, विद्या प्रकाशन, नागपूर.
10. **डॉ.बी. एल. फडीया** - भारतीय प्रशासन, साहित्य भवन, आग्रा.
11. **डॉ.प्रमोद पवार, डॉ.सौ शुभांगी राठी -** भारतीय गणराज्याचे शासन - पहिले सत्र, वृंदा पब्लिकेशन, जळगांव
12. **डॉ. डी.एस. निकुंभ, डॉ. सुरेंद्र मोरे -** भारतीय संविधान - भाग - १, भाग - २, प्रशांत पब्लिकेशन, जळगांव
13. **डॉ. मनोहर तुकाराम पाटील** - पंचायत राज व महिला सहभाग, इंडोव्हिजन पब्लिकेशन्स, लातूर
14. **डॉ. शुभांगी राठी** - महाराष्ट्राच्या सामाजिक - राजकीय चळवळी व प्रशासन, अथर्व पब्लिकेशन, जळगाव.

North Maharashtra University, Jalgaon
Syllabus for F. Y. B. A. (Public Administration)
(w.e.f. June 2017)

PUB- G-101: Indian Administrative System (Semester I)

Periods - 60
Marks - 60
U.A. - C.A.
60   40

Objectives:

Following objectives can achieve from this paper -

1. To know the nature & Scope of Indian Administrative System.
2. To aware the students about the basic concepts of Indian Public Administrative System.
3. To understand Indian Administrative Constitutional & Statutory Bodies.
4. To introduce new technology & Changing Government policies of development among the student.

Semester I		Periods	Marks
Chapter 1	The Legacy of Indian Administration a. Basic Premises of Indian Administration b. Administration of British Period c. Administration since Independence d. Salient Features of Indian Administration	12	12
Chapter 2	Administration of President & Vice President a. President: Election, Composition, Powers & Functions, Role b. Vice President: Election, Composition, Powers & Functions, Role	12	12
Chapter 3	Administration of Prime Minister & Council of Ministers a. Prime Minister: Appointment, Composition, Powers & Functions, Role b. Council of Ministers: Constitutional Provisions, Composition, Powers & Functions, Collective Responsibility.	12	12
Chapter 4	Cabinet Secretariat a. Structure and Functions of Cabinet Secretariat & Prime Minister's Office b. Ministries and Departments: (Structure, Functions, Role in Policy Formation & Implementation) i. Ministry of Home Affairs ii. Ministry of Finance iii. Ministry of Foreign Affairs iv. Ministry of Railway	12	12
Chapter 5	Constitutional & Statutory Bodies: (Need, Functions, Limitations, Role) a. Union Public Service Commission (UPSC) b. Election Commission (EC) c. National Human Rights Commission (NHRC) d. Right to Information Commission (RIC) e. Central Administrative Tribunals (CAT)	12	12

North Maharashtra University, Jalgaon
Syllabus for F. Y. B. A. (Public Administration)
(w.e.f. June 2017)

PUB- G-201: Indian Administrative System (Semester II)

Periods - 60

Marks - 60

U.A. - C.A.

60   40

Semester II		Periods	Marks
Chapter : 1	Indian Federal System a. Nature of Indian Federal System b. Distribution of Powers (i) Union List (ii) State List (iii) Concurrent List	12	12
Chapter : 2	Center State Relations a. Relations between Center & State Government (i) Legislative Relations (ii) Administrative Relations (iii) Finance Relations b. Finance Commission c. NITI Aayog	12	12
Chapter : 3	The Comptroller and Auditor General of India a. Historical Background b. Liberty. c. Duties and Powers d. Process of Report Writing e. Role & Contribution in Administration	12	12
Chapter : 4	Administrative Reforms in India a. Good Governance b. E-Governance c. Lokpal d. Development of Information Technology & Social Media	12	12
Chapter : 5	Social Welfare Administration in India a. Meaning & Nature of Social Welfare Programme b. Development of Administrative Welfare Programmes - (i) Social (ii) Economic (iii) Health (iv) Environmental c. Administrative Welfare Programmes for - (i) S. C. & S. T. (ii) Tribal Areas (iii) Women (iv) Children.	12	12

Reference Books: (For both semesters)

1. **S. R. Maheshwari** - Public Administration in India, MacMillan
2. **M. Laxmikanth** - Public Administration, Tata McGraw, Hill Publishing Co., New Delhi.
3. **Avasthi & Avasthi** - Indian Administration, Lakshmi, Narain Agrawal, Agra - 3.
4. **Vishnoo Bhagwan & Vidya Bhushan** - Public Administration, S. Chand, New Delhi.
5. **Dr. Manohar T. Patil** - Panchayat Raj, Democracy and Development in India, Chandralok Publication, Kanpur - 21
6. **Dr. Sambhaji Patil** - Local Self Government, Chandralok Publication, Kanpur - 21
7. **श्रीराम माहेश्वरी** - भारतीय प्रशासन, ओरिएण्ट लॉगमन.
8. **डॉ. शुभांगी राठी** - भारताचे शासन व राजकारण, कैलास पब्लिकेशन्स, औरंगाबाद
9. **प्रा. के.आर. बंग** - भारतीय प्रशासन, विद्या बुक्स पब्लिशर्स, औरंगाबाद.
10. **डॉ. प. ल. जोशी** - भारतीय शासन व प्रशासन, विद्या प्रकाशन, नागपूर.
11. **डॉ. शुभांगी राठी** - भारताचे संविधान, अथर्व पब्लिकेशन, जळगाव
12. **डॉ.बी. एल. फडीया** - भारतीय प्रशासन, साहित्य भवन, आग्रा.
13. **डॉ.प्रमोद पवार, डॉ.सौ शुभांगी राठी** - भारतीय गणराज्याचे शासन - पहिले सत्र, वृंदा पब्लिकेशन, जळगांव
14. **डॉ. डी.एस. निकुंभ, डॉ. सुरेंद्र मोरे** - भारतीय संविधान - भाग - १, भाग - २, प्रशांत पब्लिकेशन, जळगांव
15. **डॉ. मनोहर तुकाराम पाटील** - पंचायत राज व महिला सहभाग, इंडोव्हिजन पब्लिकेशन्स, लातूर

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत ॥

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगांव

प्रथम वर्ष कला अभ्यासक्रम
सत्र पध्दत

राज्यशास्त्र आणि लोकप्रशासन
अभ्यासक्रम

जून २०१७ पासून

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
अभ्यासक्रम - प्रथम वर्ष कला
जून २०१७ पासून

सत्र - पहिले आणि दुसरे

राज्यशास्त्र आणि लोकप्रशासन
सामान्य पेपर
भारतीय संविधानाची ओळख
राज्यशास्त्र-ज. १०१-अ (सत्र - १)
राज्यशास्त्र-ज. २०१-अ (सत्र - २)

वैकल्पिक पेपर
महाराष्ट्रातील ग्रामीण स्थानिक शासन
राज्यशास्त्र-ज. १०१-ब (सत्र - १)
महाराष्ट्रातील शहरी स्थानिक शासन
राज्यशास्त्र-ज. २०१-ब (सत्र - २)

प्रथम वर्ष कला अभ्यासक्रम (सत्र पध्दत)

राज्यशास्त्र आणि लोकप्रशासन

समकक्ष पेपर

राज्यशास्त्र - जून २०१७ पासुन

तासिका - ६०

गुण - ६०

यु.ए. सी.ए.

६० ४०

अ.क्र.	पेपर	जुना अभ्यासक्रम	नविन अभ्यासक्रम
१	जनरल पेपर POL-G १	भारतीय संविधान	भारतीय संविधानाची ओळख

वैकल्पिक पेपर

२	वैकल्पिक जनरल पेपर POL-G १	महाराष्ट्रातील स्थानिक स्व-शासन	सत्र - १ महाराष्ट्रातील ग्रामीण स्थानिक शासन सत्र - २ महाराष्ट्रातील शहरी स्थानिक शासन
---	----------------------------------	------------------------------------	---

एफ. वाय. बी. ए.

लोकप्रशासन

जून २०१७ पासुन

अ.क्र.	पेपर	जुना अभ्यासक्रम	नविन अभ्यासक्रम
१	जनरल पेपर PUB-G १	भारतीय प्रशासन	भारतीय प्रशासकिय व्यवस्था

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
प्रथम वर्ष कला

(पुनर्चित अभ्यासक्रम - जून २०१७ पासून)

राज्यशास्त्र- जनरल- १०१-अ. : भारतीय संविधानाची ओळख
सत्र - पहिले

तासिका - ६०
गुण - ६०
यु.ए. सी.ए.
६० ४०

प्रकरण १ ले	भारतीय राज्यघटना निर्मिती	तासिका	गुण
	अ) संविधानाची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी	१२	१२
	ब) संविधान निर्मितीची प्रक्रिया		
	क) सरनाम्याची मूल्ये		
	ड) भारतीय संविधानाची वैशिष्ट्ये		
प्रकरण २ रे	भारतीय संघराज्याचे प्रारूप व कार्यपध्दती	१२	१२
	अ) भारतीय संघराज्याची रचना		
	ब) भारतीय संघराज्याचे स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये (अनुच्छेद २५६)		
	क) केंद्र व राज्य संबंध - विधीविषयक संबंध, प्रशासकिय संबंध, वित्तीय संबंध		
	ड) संविधानीक मंडळे - वित्त आयोग, निती आयोग		
प्रकरण ३ रे	मुलभूत हक्क आणि कर्तव्ये	१२	१२
	अ) मुलभूत हक्क (अनुच्छेद १२ ते ३५, ५१ क)		
	ब) मुलभूत कर्तव्य (५१अ) (२१अ)		
	क) हक्क आणि कर्तव्य यातील भेद		
	ड) हक्कांमधील अलीकडील बदल - आर.टी.आय., आर.टी.ई.		
प्रकरण ४ थे	राज्याच्या धोरणाची मार्गदर्शक तत्वे (अनुच्छेद ३६ ते ५१)	१२	१२
	अ) मार्गदर्शक तत्वाचा अर्थ आणि व्याप्ती		
	ब) सामाजिक आणि आर्थिक तत्वे		
	क) राजकीय तत्वे आणि आंतरराष्ट्रीय संबंधांची प्रमुख तत्वे		
	ड) हक्क आणि मार्गदर्शक तत्वे यातील भेद		
प्रकरण ५ वे	भारतीय संविधानातील प्रमुख दुरुस्ती (अनुच्छेद ३६८)	१२	१२
	अ) भारतीय संविधानातील दुरुस्तीची प्रक्रिया		
	ब) महत्वाच्या दुरुस्त्या ६१, ७३, ७४, ८६ आणि १०१		
	क) भारतीय संविधानातील सातत्याने घटना दुरुस्ती करण्यातील धोके		
	ड) संविधान दुरुस्ती आणि अंमलबजावणी		

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
प्रथम वर्ष कला
(पुनर्रचित अभ्यासक्रम - जून २०१७ पासून)
राज्यशास्त्र-जनरल - २०१- अ.: भारतीय संविधानाची ओळख
सत्र - दुसरे

		तासिका - ६०	
		गुण - ६०	
		यु.ए. सी.ए.	
		६० ४०	
प्रकरण १ ले	भारतीय कार्यकारी मंडळ	तासिका	गुण
	अ) केंद्रीय कार्यकारी मंडळ : रचना, अधिकार आणि कार्य १) राष्ट्रपती, २) उपराष्ट्रपती, ३) पंतप्रधान, ४) मंत्रिमंडळ	१२	१२
	ब) राज्य कार्यकारी मंडळ : रचना, अधिकार आणि कार्य १) राज्यपाल, २) मुख्यमंत्री, ३) मंत्रीमंडळ		
प्रकरण २ रे	भारताचे कायदेमंडळ	१२	१२
	अ) केंद्रीय कायदेमंडळ १) लोकसभा - रचना, अधिकार आणि कार्य सभापती व उपसभापती - अधिकार आणि कार्य २) राज्यसभा - रचना, अधिकार आणि कार्य सभापती, उपसभापती - अधिकार आणि कार्य		
	ब) राज्य विधीमंडळ १) विधान सभा - रचना, अधिकार आणि कार्य सभापती व उपसभापती - अधिकार आणि कार्य २) विधान परिषद - रचना, अधिकार आणि कार्य सभापती आणि उपसभापती - अधिकार आणि कार्य		
प्रकरण ३ रे	भारताचे न्यायमंडळ	१२	१२
	अ) सर्वोच्च न्यायालय - रचना, अधिकार आणि कार्य ब) उच्च न्यायालय - रचना, अधिकार आणि कार्य क) न्यायालयीन पुनर्विलोकन, न्यायालयीन क्रियाशिलता ड) जनहित याचिका, न्यायालयीन सुधारणा		
प्रकरण ४ थे	भारतातील निवडणूक आयोग	१२	१२
	अ) प्रतिनिधीत्व आणि प्रौढ मताधिकार ब) केंद्र आणि राज्य निवडणूक आयोग - अधिकार आणि कार्य क) निवडणूक आयुक्तांची भूमिका ड) निवडणूक सुधारणा - ईव्हीएम (इलेक्ट्रॉनिक वोटिंग मशिन)		
प्रकरण ५ वे	भारतीय लोकशाही समोरील आव्हाने	१२	१२
	अ) राष्ट्रीय एकात्मता ब) धर्मनिरपेक्षता क) आरक्षण ड) लहान राज्यांची मागणी		

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव

प्रथम वर्ष कला

(पुनर्चित अभ्यासक्रम - जून २०१७ पासून)

राज्यशास्त्र - ज - १०१ - ब - वैकल्पिक सामान्य पेपर १

महाराष्ट्रातील ग्रामीण स्थानिक शासन

सत्र - पहिले

		तासिका - ६०	
		गुण - ६०	
		यु.ए. सी.ए.	
		६० ४०	
प्रकरण १ ले	स्थानिक स्व शासन	तासिका	गुण
	अ) अर्थ, व्याप्ती, महत्व	१२	१२
	ब) स्वरूप व इतिहास		
	क) ग्रामिण स्थानिक महत्व		
प्रकरण २ रे	महाराष्ट्रातील पंचायत राज्य निर्मिती	१२	१२
	अ) व्हि.पी. नाईक समिती		
	ब) एल. एन्. बोंगीरवार समिती		
	क) पी. बी. पाटील समिती		
	ड) ७३ वी घटना दुरुस्ती		
प्रकरण ३ रे	महाराष्ट्रातील पंचायत राज्य व्यवस्था	१२	१२
	१) जिल्हा परिषद		अ) संघटन
	२) पंचायत समिती		ब) अधिकार
	३) ग्रामपंचायत		क) कार्य
	४) ग्रामसभा		ड) महिला आरक्षण
			इ) उत्पन्नाची साधने
प्रकरण ४ थे	पंचायत राज व्यवस्थेतील कल्याणकारी योजना	१२	१२
	अ) घटनात्मक बैठक		
	ब) माहिती तंत्रज्ञानाची भूमिका		
प्रकरण ५ वे	ग्रामीण स्थानिक शासनातील नेतृत्व	१२	१२
	अ) ग्रामीण नेतृत्वाचा विकास		
	ब) नेतृत्वाची वैशिष्ट्ये		

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
प्रथम वर्ष कला
(पुनर्चित अभ्यासक्रम - जून २०१७ पासून)
राज्यशास्त्र- ज -२०१- ब - वैकल्पिक सामान्य पेपर १
महाराष्ट्रातील शहरी स्थानिक शासन
सत्र - दुसरे

तासिका - ६०
गुण - ६०
यु.ए. सी.ए.
६० ४०

प्रकरण १ ले	महाराष्ट्रातील शहरी स्थानिक शासन निर्मिती	तासिका	गुण
	अ) स्वरूप आणि इतिहास.	१२	१२
	ब) व्याप्ती.		
	क) रचना.		
प्रकरण २ रे	शहरी स्थानिक संस्था	१२	१२
	१) नगरपालिका	}	अ) संघटन
	२) नगरपरिषद		ब) अधिकार
	३) महानगरपालिका		क) कार्य
	४) पोर्ट ट्रस्ट		
प्रकरण ३ रे	स्थानिक शासनातील सुधारणा	१२	१२
	अ) ७४वी घटनादुरुस्ती		
	ब) महिला सबलीकरण		
प्रकरण ४ रे	स्थानिक शहरी शासनाची उत्पन्नाची साधने	१२	१२
	अ) कर		
	ब) अनुदान		
	क) कर्ज		
प्रकरण ५ वे	शहर स्थानिक शासनावरील नियंत्रण	१२	१२
	अ) राज्य शासनाचे नियंत्रण		
	ब) जिल्हाधिकाऱ्याचे नियंत्रण		
	क) नियंत्रण सुधारणा		

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
प्रथम वर्ष कला
(पुनर्रचित अभ्यासक्रम - जून २०१७ पासून)
लोकप्रशासन - ज. १०१ सामान्य पेपर
भारतीय प्रशासकीय व्यवस्था
सत्र - पहिले

		तासिका - ६०	
		गुण - ६०	
		यु.ए. सी.ए.	
		६० ४०	
प्रकरण १ ले	भारतीय प्रशासनाचा वारसा	तासिका	गुण
	अ) भारतीय प्रशासनाची पार्श्वभूमी	१२	१२
	ब) ब्रिटीश काळातील प्रशासन		
	क) स्वातंत्र्योत्तर प्रशासन		
	ड) भारतीय प्रशासनाची वैशिष्टे		
प्रकरण २ रे	भारतीय प्रशासनाचा वारसा	१२	१२
	राष्ट्रपती व उपराष्ट्रपतीचे प्रशासन		
	अ) राष्ट्रपती : निवडणूक, रचना, अधिकार व कार्य, भूमिका		
	ब) उपराष्ट्रपती : निवडणूक, रचना, अधिकार व कार्य, भूमिका		
प्रकरण ३ रे	पंतप्रधान व मंत्री परीषदेचे प्रशासन	१२	१२
	अ) पंतप्रधान : नेमणूक, रचना, अधिकार व कार्य, भूमिका	१२	१२
	ब) मंत्री परीषद : घटनात्मक तस्तूद, रचना, अधिकार व कार्य, सामुहिक जबाबदारी		
प्रकरण ४ थे	केन्द्रीय सचिवालय	१२	१२
	अ) केन्द्रीय सचिवालयाची व पंतप्रधान कार्यालयाची रचना व कार्य	१२	१२
	ब) मंत्रीमंडळ व विभाग (रचना, कार्य, धोरण ठरविण्यातील व अंमलबजावणीतील भूमिका)		
	i. गृह मंत्रालय		
	ii. वित्त मंत्रालय		
	iii. परराष्ट्र मंत्रालय		
	iv. रेल्वे मंत्रालय		
प्रकरण ५ वे	घटनात्मक व नियामक मंडळ (आवश्यकता, कार्य, मर्यादा, भूमिका)	१२	१२
	अ) केन्द्रीय लोकसेवा आयोग	१२	१२
	ब) निवडणूक आयोग		
	क) राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोग		
	ड) माहिती अधिकार आयोग		
	इ) केन्द्रीय प्रशासकीय न्यायाधिकरण		

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
प्रथम वर्ष कला
(पुनर्रचित अभ्यासक्रम - जून २०१७ पासून)
लोकप्रशासन- ज. २०१ सामान्य पेपर
भारतीय प्रशासकीय व्यवस्था
सत्र - दुसरे

		तासिका - ६०	
		गुण - ६०	
		यु.ए. सी.ए.	
		६० ४०	
		तासिका	गुण
प्रकरण १ ले	भारतीय संघराज्य व्यवस्था		
	अ) भारतीय संघराज्य व्यवस्थेचे स्वरूप	१२	१२
	ब) सत्तेचे विभाजन		
	(i) केंद्रसूची (ii) राज्यसूची (iii) समवर्ती सूची		
प्रकरण २ रे	केंद्र राज्य संबंध	१२	१२
	अ) केंद्रसरकार आणि राज्य सरकार यांच्यातील संबंध		
	i) कायदेविषयक संबंध		
	ii) प्रशासकीय संबंध		
	iii) आर्थिक संबंध		
	ब) वित्त आयोग		
	क) निती आयोग		
प्रकरण ३ रे	भारताचा नियंत्रक व महालेखा परीक्षक	१२	१२
	अ) ऐतिहासिक पार्श्वभूमी		
	ब) स्वातंत्र्य		
	क) कर्तव्य व अधिकार		
	ड) अहवाल लेखनाची प्रक्रिया		
	इ) प्रशासनातील भूमिका व योगदान		
प्रकरण ४ थे	भारतातील प्रशासकीय सुधारणा	१२	१२
	अ) सुशासन		
	ब) ई-गव्हर्नन्स		
	क) लोकपाल		
	ड) माहिती तंत्रज्ञानाचा विकास व सामाजिक माध्यमे		
प्रकरण ५ वे	भारतातील समाज कल्याणकारी प्रशासन	१२	१२
	अ) प्रशासकीय कल्याणकारी कार्यक्रमाचा अर्थ व स्वरूप		
	ब) प्रशासकीय कल्याणकारी कार्यक्रमाचा विकास		
	१. सामाजिक २. आर्थिक ३. आरोग्य विषयक ४. पर्यावरण विषयक		
	क) प्रशासकीय कल्याणकारी कार्यक्रम-		
	i) अनुसुचित जाती व जमाती		
	ii) आदिवासी क्षेत्र		
	iii. महिला		
	iv) बालक		